

FUNDAMENTUL HRISTOLOGIC AL BISERICII, ÎN CONCEPȚIA SFÂNTULUI IOAN HRISOSTOM

- THE CHRISTOLOGICAL FOUNDATION OF THE CHURCH,
IN THE CONCEPTION OF SAINT JOHN CHRYSOSTOM -

Ionuț MÎLCOMETE,

PhD. "Aurel Vlaicu" University of Arad,
ROMÂNIA

Email: ovidiuionutmilcomete@yahoo.com

ABSTRACT

In what follows, we will interpret the texts of Saint John Chrysostom, especially those that present Christ as the Bridegroom of the Church - His Bride. We will also refer to the way of mystical union of people with Him through the Holy Mysteries, which in turn have a christological and triadological foundation. At the same time, we will not neglect to present the way of integrating man into the mystical Body of Christ - the Church.

Keywords: Church; ecclesiology; mystical union; Saint John Chrysostom;

INTRODUCERE

Pentru Sfântul Ioan Hrisostom, îndumnezeirea omului sau parcurgerea drumului duhonesc de la *chip* la *asemănarea* cu Dumnezeu nu se poate realiza decât în cadrul Bisericii. În privința termenului de *chip dumnezeiesc*, pe temelia a ceea ce numim Simphonia Pateron (Consensus Patrum), s-a conturat o poziție unanimă a Sfinților Părinți, potrivit căreia chipul lui Dumnezeu prezent în om, este punctul de plecare pe drumul îndumnezeirii sau a asemănării omului cu Creatorul, scop pentru care de altfel am și fost creați. În acest sens „cuvintele «după chipul» indică rațiunea și liberul arbitru, iar cuvintele «după asemănare» arată asemănarea cu Dumnezeu în virtute, atât cât este posibil”¹ omului în viața aceasta.

Teologii ortodocși, referindu-se la tema chipului dumnezeiesc din om, mărturisesc faptul că Dumnezeu a creat omul pentru ca acesta să aspire prin însăși natura lui creată, spre Arhetipul Hristos – Capul trupului mistic al Bisericii – Care este Chip sau Icoană a lui Dumnezeu Tatăl.² În acest sens, este imperios necesară înțelegerea corectă a dimensiunii hristologice a Bisericii, deoarece îndumnezeirea noastră nu se poate realiza în afara *hristificării* noastre, respectiv în afara parcurgerii drumului duhovnicesc de la *chip* la *asemănarea* cu Hristos prin har. Dacă dorim să ajungem la asemănarea cu Hristos trebuie să devenim în mod tainic, prin Duhul Sfânt, *mirese* ale Lui ca ale unui singur *Mire* Ceresc veșnic. Acest deziderat se împlinește doar în cadrul Bisericii ca Trup hristic mistic.

¹ Sfântul Ioan Damaschin, *Dogmatica* (București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2005), 82.

² Panayotis Nellas, *Omul – animal îndumnezeit. Perspective pentru o antropologie ortodoxă* (Sibiu: Editura Deisis, 2009), 72.

1. BISERICA ESTE MIREASA LUI HRISTOS

Majoritatea Sfinților Părinți socotesc faptul că Biserica reprezintă în mod tainic sau mistic *Mireasa lui Hristos*. „*Te voi logodi cu Mine pe vecie și te voi logodi Mie întru dreptate și după pravilă, întru îndurare și dragoste; și te voi logodi cu Mine întru credință, ca să cunoști că Eu sunt Domnul*” (Osea 2: 21), spune Dumnezeu prin gura Prorocului. Sfântul Ioan Hrisostom preluând această idee și urmând Predania Sfinților Apostoli aseamănă Biserica cu o mireasă, iar pe Hristos Îl consideră Mirele acesteia.

Logodirea mistică a oamenilor cu Hristos au făcut-o Sfinții Apostoli prin botezarea primilor creștini, dat fiind faptul că „*logodirea cu Hristos se întemeiază pe credința în Hristos, pe credința în Evanghelia, în Biserica și în harurile Lui.*”³ Pe de altă parte, din Pilda celor zece fecioare, înțelegem faptul că fiecare dintre noi (bărbați și femei deopotrivă), din punct de vedere sufletesc trebuie să ne raportăm la Hristos ca la Mirele sufletelor noastre. În acest sens, Sfântul Apostol Pavel afirmă: „*Căci vă râvnesc pe voi cu râvna lui Dumnezeu, pentru că v-am logodit unui singur Bărbat, ca să vă înfățișez lui Hristos fecioară neprihănită*” (II Corinteni 11: 2). Chiar și Sfântul Ioan Botezătorul Îl numește pe Hristos *Mire*, zicând: „*Cel ce are mireasă este mire, iar prietenul mirelui, care stă și ascultă pe mire, se bucură cu bucurie de glasul lui. Deci această bucurie a mea s-a împlinit*” (Ioan 3: 29).

Sfântul Ioan Hrisostom, accentuând relația de iubire dintre Hristos – Mire și Biserica – Mireasa Lui, afirmă că în cazul nunților omenești, mirele merge la casa miresei pentru a și-o logodi sieși. Așa a făcut și Hristos. Nu a pregetat să Se smerească în chip chenotic și chiar să sufere pentru Mireasa – Biserica Lui, urmând ca mai apoi să o înalțe cu Sine la Ceruri: „*Așa cum la nunți nu merge mireasa la mire, ci acesta se grăbește către ea, chiar dacă este fiul împăratului, și chiar dacă este vorba despre o femeie neînsemnată și disprețuită sau de o slujitoare, la fel s-a întâmplat și aici. Nu a urcat la ceruri firea omenească, ci a venit El – Hristos la Mireasa neîsemnată și disprețuită. Dar după ce s-a făcut nunta n-a lăsat-o să rămână aici, ci a luat-o, a înălțat-o în casa Tatălui Său.*”⁴ Prin expresia *după ce s-a făcut nunta*, Sfântul Ioan se referă la săvârșirea întregii activități mesianice a lui Hristos ce a avut ca scop vindecarea firii uname ca urmare a alterării acesteia în urma săvârșirii păcatului originar. Sfântul Ioan subliniază faptul că deși Mireasa – Biserica era „*roabă demonilor și călcată în picioare de înșelare*”⁵ a fost aleasă de Hristos Care Și-a ales-o Luiși spre logodire, făcând-o nu slujitoarea Lui, ci mai mult, ridicând-o la demnitatea de Mireasă a Sa. În opinia Sfântului Hrisostom, Biserica se afla în robia demonilor deoarece după săvârșirea păcatului de către Protopărinți, atât firea omenească, cât și natura au fost pervertite, din lume dispărând armonia în locul căreia au apărut boala și stricăciunea.

Toată datoria credincioșilor este aceea de a se strădui să-I placă lui Hristos, asemenea unei mirese, care se străduiește să fie cât mai frumoasă din punct de vedere sufletesc și trupesc, pentru mirele pământesc al inimii ei. Conform Sfântului Hrisostom, Sfântul Ioan Botezătorul a numit Biserica *Mireasă* deoarece „*vrea ca toți să fim un trup și un suflet, după definiția virtuții și a iubirii, și ca să arate că, așa cum mireasa le face pe toate ca să fie plăcută mirelui, la fel și noi trebuie să facem așa în toată viața noastră. Mireasa stă în ziua aceea în iatacul de nuntă și se îngrijește de un singur lucru: cum să placă mirelui și, prin urmare, și noi, trăind viața de aici, doar la un lucru să ne gândim, adică la felul în care să plăcem Mirelui, și să păstrăm ascultarea care se potrivește miresei.*”⁶ Această afirmație

³ Pr. Ilarion V. Felea, *Spre Tabor*, (vol. 4), Editura Fundația Justin Pârvu, Petru Vodă, 2009, p. 70

⁴ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Biserica și Taina Sfintei Preoții* (Galați: Editura Egumenița, 2017), 52.

⁵ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilii la Psalmi. Omilia la Psalmul 44* (Iași: Editura Doxologia, 2011), 279.

⁶ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Biserica și Taina Sfintei Preoții*, 14-15.

este foarte frumoasă. Personal, sunt de părere că nimeni altul nu a reușit să-l egaleze pe Sfântul Ioan Hrisostom în prezentarea dimensiunii maritale a vieții în Hristos. De la membrii Bisericii se cere ascultare față de Dumnezeu, după modelul ascultării iubitoare a miresei față de mire.

Hristos S-a coborât în chip chenotic din slava Sa dumnezeiască la făptura umană, la Mireasa – Biserica Sa, făcându-Se asemenea ei și împrăștiindu-și toate cele ale acesteia, în afară de păcat, pentru a o ridica la înălțimea (sfîntenia) proprie Lui. Mireasa – Biserica, adică întreaga umanitate, prin ascultarea față de șarpe – diavol, s-a lepădat de iubirea datorată doar lui Dumnezeu. În acest sens „*ceea ce este vrednic de admirație și de multă uimire este că, deși a împodobit Biserica în acest mod, (Hristos) n-a venit să-și arate slava Lui, ca să n-o uimească prin frumusețea Sa neasemuită și s-o facă să-și iasă din minți, ci vine îmbrăcat în haine de nuntă ca cele ale miresei,*”⁷ adică *Se face asemenea ei și stă lângă ea având sânge și trup. Și n-o cheamă Sus, ci El Însuși vine către ea, păstrând și aici obiceiul nunții prin care mirele merge către mireasă.*”⁸ Prin ideea conform căreia Hristos s-a asemănat Miresei, luând sânge și trup, Sfântul Hrisostom subliniază faptul că Hristos a avut un trup real, nu aparent după cum socoteau unii eretici. Tot prin această idee este subliniat faptul că doar prin intermediul împărtășirii euharistice, membrii Bisericii formează Trupul mistic al lui Hristos.

Hristos în calitate de Mire al umanității nu și-a arătat puterea Sa de Judecător atunci când a asumat natura umană, prin Nașterea Sa, ci a venit la omenire (la mireasă) în chip blând, smerit, ascunzându-și slava, tocmai pentru a nu-i arăta de îndată (ci treptat) gravitatea păcatului la care aceasta a ajuns, deoarece dacă ar fi făcut aceasta în mod autoritar, cu siguranță că omenirea nu L-ar fi ascultat și nu s-ar fi întors de la păcat, la El. Desigur, Mântuitorul a îndemnat la pocăință și chiar și-a făcut un bici din streanguri atunci când a observat că doar astfel se poate domoli învârtosarea inimii unora, dar în general trăirea Sa a fost chenotică, caracterizată de blândețe și smerenie, fapt confirmat de Însuși Domnul prin cuvintele Sale: „*Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre*” (Matei 11: 29).

Tocmai aceste virtuți (blândețea și smerenia) au convins umanitatea că El și nu altul este Mirele ei mult așteptat de secole, deoarece prin răbdarea și iubirea Sa, Domnul și-a câștigat odată pentru totdeauna fidelitatea sau credințioșia Miresei – Bisericii, adică a tuturor oamenilor care vor să se socotească (duhovnicește vorbind) mirese ale Lui. În continuarea expozeului său, Sfântul Ioan Hrisostom subliniază faptul că Mireasa – Biserica este prefigurată de împărăteasa care stă de-a dreapta lui Dumnezeu și despre care se vorbește în Psalmi: „*Stătu-a împărăteasa de-a dreapta, îmbrăcată în haină aurită și preaînfrumusețată*” (Psalmul 44, 11). Sfântul Hrisostom descrie în chip mistic chiar și îmbrăcămintea Miresei – Biserica, subliniind faptul că aceasta este încălțată „*gata fiind pentru Evanghelia păcii*” (Efeseni 6, 15); poartă cingătoarea adevărului, „*având mijlocul încins cu adevărul*” (Efeseni 6, 14); fiind deosebit de frumoasă, deoarece se arată a fi „*neavând pată sau zbârcitură*” (Efeseni 5, 27), frumusețea duhovnicească a Miresei – Bisericii fiind prefigurată încă din timpul Vechiului Testament, prin gura Profeților: „*Cât de frumoasă ești tu, draga mea, și pată nu este în tine*” (Cântarea Cântărilor 4, 7).

⁷ Prin această expresie Sfântul Ioan dorește să se înțeleagă faptul că Hristos S-a îmbrăcat cu firea umană, în afară de păcat.

⁸ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Biserica și Taina Sfintei Preoții*, 15-16.

Venind la *Mireasă* (la umanitatea afectată de păcatul originar și de păcatele fiecărui om în parte), Hristos Și-a ascuns frumusețea tocmai pentru a nu o tulbura⁹. Hristos nu a chemat Mireasa Sus, în Împărăția Cerurilor, ci El S-a coborât la ea, la starea sa căzută, deoarece omenirea nu mai era în stare ca prin propriile sale puteri să urce Sus, adică să se îndumnezeiască.

În cele din urmă, Hristos, prin actul înomenirii Sale și a coborârii la firea umană afectată de păcate „a curățit-o, a uns-o cu untdelemn, a hrănit-o, a îmbrăcat-o cu mantie și a făcut-o frumoasă cum alta nu se mai află; și după ce a încins și El veșmântul ei, a luat-o, a ridicat-o la Cer (aici este subliniată ridicarea la Cer de către Hristos a naturii umane, în virtutea Întrupării și a Înălțării Sale cu Trupul înviat și îndumnezeit, de-a dreapta Tatălui, *subl. ns.*)”¹⁰. *Haina de nuntă* pe care Și-a asumat-o Hristos reprezintă condiția umană, în integralitatea acesteia, dar în afară de păcat.

Dacă după căderea în păcat, omul a fost îmbrăcat cu *haine de piele* pentru a putea supraviețui în lumea afectată și ea de consecințele păcatului strămoșesc, Hristos a venit în lume pentru a-i reda posibilitatea re-îmbrăcării cu *veșmântul harului*.¹¹ Astfel, Domnul a coborât din înaltul slavei dumnezeiești, până la umanitatea căzută între *tâlharii patimilor*, asemenea Samarineanului milostiv al cărui Arhetip este El (Luca 10: 25).

Oricâte eforturi ar fi făcut umanitatea, doar cu smeritele ei puteri limitate, nu și-ar fi putut reveni singură din starea de păcat, înțeleasă ca *eșec existențial*, stare dobândită în urma înfăptuirii păcatului originar (caracterizat de neascultare și mândrie). Căderea omenirii a fost așa de gravă, încât doar Dumnezeu o mai putea ridica la condiția sfințeniei. Astfel, a fost neapărată nevoie ca Hristos – Cel care l-a creat pe Adam după chipul Său, să Se coboare pe pământ, ba chiar mai mult decât atât (deoarece negăsindu-l pe Adam pe pământ, căci murise cu trupul¹²) a fost nevoit să Se coboare până în adâncurile iadului, pentru a-l elibera din suferință pe el și pe toți dreptii Vechiului Testament.

Hristos a cinstit Biserica ridicând-o în înaltul Cerului, de-a dreapta Sa. În acest sens, Sfântul Ioan Hrisostom, tâlcuind același verset 11 al Psalmului 44: „*Stătu-a Împărăteasa de-a dreapta Ta, îmbrăcată în haină aurită și prea înfrumusețată*”, mărturisește că Împărăteasa este Biserica, al cărei Împărat este Hristos: „*Ai văzut cinste negrăită? Ai văzut mărimea vredniciei pe care a dat-o Hristos Bisericii? Pe cea disprețuită, pe aceea care se târa pe pământ, la ce înălțime a ridicat-o, încât să stea lângă El? Te-ai gândit la ce vrednicie a înălțat-o pe cea roabă, pe cea înstrăinată, pe desfrănată, pe păcătoasă? A stat lângă El împreună cu Puterile slujitoare. Pentru că Fiul, deoarece este egal în cinste cu Tatăl, stă de-a dreapta Tatălui, pe când aceasta stă lângă El; pentru că, deși este împărăteasă, are fire zidită.*”¹³

În cadrul acestui text Sfântul Ioan numește umanitatea cu un cuvânt aparent aspru, atribuindu-i apelativul de *desfrănată*. Într-o lume nevralgică și mândră ca cea contemporană, această afirmație ar putea fi ușor socotită ca fiind deplasată, însă lucrurile nu stau chiar așa.

⁹ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia la Psalmi. Omilia la Psalmul 44*, 62.

¹⁰ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omilia la Psalmi. Omilia la Psalmul 44*, 63.

¹¹ Despre reîmbrăcarea umanității cu *veșmântul plin de căldura harului Duhului Sfânt* în locul *hainelor de piele* (dermatinoi chitones), a se vedea *Carte de Rugăciuni. Acatistul Domnului Iisus Hristos. Condacul 3* (Cluj-Napoca: Editura Renașterea, 2012), 300: „Iisuse, Care ai îmbrăcat cu putere pe Apostolii Tăi, care ședeau în Ierusalim, *îmbracă-mă și pe mine*, cel golit de toate faptele cele bune, *cu căldura Duhului Tău celui Sfânt*”.

¹² Adam și Eva au fost creați nemuritori și din punct de vedere trupesc. Păcatul a avut ca urmare (și) *necroza* (îmbătrânirea, alterarea și moartea) trupurilor omenesti.

¹³ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Biserica și Taina Sfintei Preoții*, 18.

Sfântul Ioan este îndreptățit a numi umanitatea de până la Hristos (și pe cea ulterioară Lui, care nu crede în El) drept *desfrânată*. Potrivit traducerii din Septuaginta a Psalmului 72 putem citi următoarele „*Iată, cei ce se depărtează de Tine vor pieri; nimicit-ai pe tot cel ce, curvind, se leapădă de Tine!*” (Psalmul 72: 27).¹⁴ Prin analogie, înțelegem faptul că orice lepădare de voia Domnului reprezintă o infidelitate sau o *desfrânare* morală, față de El ca Mire al nostru.

Tâlcuind afirmația Sfântului Apostol Pavel conform căruia „*Dumnezeu, bogat fiind în milă (...) ne-a făcut vii împreună cu Hristos (...) și împreună cu El ne-a sculat și împreună ne-a așezat întru ceruri, în Hristos Iisus*” (Efeseni 2: 4-6), Sfântul Ioan Hristostom subliniază ideea conform căreia toate cele făcute de Dumnezeu – Tatăl cu noi și pentru noi, le-a făcut în Hristos și prin Hristos.¹⁵ Astfel Sfântul Ioan afirmă: „*fii atent la acrivia cuvintelor lui! N-a spus doar: Ne-a sculat și împreună ne-a așezat în ceruri, ci «în Hristos», adică «prin Hristos». Pentru că, zice Apostolul, deoarece capul nostru se găsește deasupra, în timp ce noi suntem trup, deoarece capul stă în ceruri, și noi ne împărtășim de cinste, ca și cum am sta acolo, purtând veșminte aurite și preaînfrumusețate.*”¹⁶ Cu alte cuvinte, natura umană este reprezentată în Ceruri prin excelență de Domnul Care după Înviere a șezut de-a dreapta Tatălui; dar este reprezentată și de Maica Domnului care a fost cea mai sfântă făptură omenească. Prin Înomenirea Sa, Domnul a cinstit natura umană mai mult decât pe cea îngerească, așezând-o pentru veșnicie (prin Persoana Sa) de-a dreapta Tatălui, adică la locul cel mai de cinste cu putință.

Toată slava interioară a credincioșilor provine din practicarea virtuților și împlinirea poruncilor Domnului. Slava oamenilor vine de la Dumnezeu, iar începutul îndumnezeirii, adică al desăvârșirii, este dat de împlinirea poruncilor, căci Hristos „*stă ascuns în fiecare din poruncile Sale*”¹⁷ după cum afirmă Sfântul Maxim Mărturisitorul. După cum în cazul Împăratului Hristos nu ne gândim la un oarecare împărat lumesc, tot așa și când este vorba de Împărăteasa – Biserică, nu asociem *haina aurită și preaînfrumusețată* despre care grăiește psalmistul în psalmul 44, cu o haină materială, ci cu un *veșmânt duhovnicesc*, țesut cu firul prețios și aurit al virtuții. Toată slava Bisericii nu vine din exteriorul acesteia, ci *dinăuntru*, căci „*toată slava fiicei Împăratului este înăuntru, îmbrăcată cu țesături de aur și prea înfrumusețată*” (Psalmul 44: 15), iar haina creștinului este haina Botezului care reprezintă totodată și *haina de nuntă* cu care ne vom înfățișa înaintea Domnului la finalul veacurilor.

Biserica este Mireasa lui Hristos deoarece pentru a o întemeia, S-a jertfit pentru ea. Biserica a fost întemeiată deci de Hristos – a Doua Persoană Treimică, care „*S-a arătat nouă*” (Psalmul 117, 27). Sfântul Ioan Hristostom subliniază faptul că la baza întemeierii Bisericii stă actul chenotic al Înomenirii sau Întrupării lui Hristos, Care: „*fiind Dumnezeu și Domn, și fiind al firii aceleia, a binevoit a Se arăta nouă. Prorocul David a numit «arătare» iconomia Întrupării: faptul că a venit în pânțe fecioresc, că S-a făcut om și a trait laolaltă cu oamenii*”¹⁸.

¹⁴ *Psaltirea Sfântului Proroc David* (București: Editura Colegiul Ortodox Noul Studion, 2022), 114.

¹⁵ Aici putem vedea limpede legătura dintre perihoreza treimică, apropierea treimică și hristologie, deoarece toate câte le-a făcut Hristos în Duhul Sfânt, au fost cu ascultarea Tatălui (*de la Tatăl, prin Fiul, în Duhul Sfânt*). Fără perihoreza și fără apropierea treimică, nu putem înțelege corect dimensiunea hristologică a Bisericii.

¹⁶ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Biserica și Taina Sfintei Preoții*, 19.

¹⁷ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Cele două sute de capete despre cunoștința de Dumnezeu și iconomia întrupării Fiului lui Dumnezeu*, în *Filocalia românească*, vol. II (București: Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 2008), 203.

¹⁸ Ioan Gură de Aur. *Omilii la Psalmi*, 503.

În acest sens, Sfântul Apostol Pavel avea să afirme că întemeierea Bisericii de către Hristos are ca urmare schimbarea vieții oamenilor, prin renunțarea la obiceiurile păcătoase și îmbrățișarea unei conduite cucernice: „*Harul mântuitor al lui Dumnezeu s-a arătat tuturor oamenilor, învățându-ne pe noi să lepădăm necredința și poftele lumești, și în veacul de acum să trăim cu înțelepciune, cu dreptate și cucernicie și să așteptăm fericita nădejde și arătarea marelui Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Hristos*” (Tit 2, 11-13).

2. BISERICA ESTE MAICA ȘI LIMANUL CREDINCIOȘILOR

Pentru întărirea celor spuse mai sus cu privire la dimensiunea harică a vieții duhovnicești, Sfântul Ioan afirmă următoarele: „*Cu siguranță, mai ales veșmintele sunt mai la vedere decât toate și provoacă mulțumire celor care le privesc, când sunt materiale. Dar atunci când cuvântul se referă la lucrurile duhovnicești, întoarce-ți privirea cugetului tău spre lumea lăuntrică. Acest veșmânt i l-a ținut Împăratul și a îmbrăcat-o cu Botezul. Pentru că ne învață: «Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și îmbrăcat» (Galateni 3: 27). Pentru că înainte de aceasta, spune Sfântul Ioan, era goală, și făcea lucruri de rușine, se găsea la dispoziția tuturor celor care păseau cu ea pe cale.¹⁹ De atunci, însă, de când s-a îmbrăcat cu acest veșmânt, s-a înălțat pe culme și s-a învrednicit să stea de-a dreapta Lui. Și în chip bun Apostolul numește veșmântul acesta «înfrumusețat», pentru că nu este un veșmânt simplu, adică nu este cu puțință ca omul să se mântuiască doar prin Har, ci are nevoie și de credință (de Dreapta credință – Ortodoxia, singura ce poate prilejui împărtășirea harului divin, *subl. ns*), și după credință și de virtute.²⁰*”

Sfântul Ioan Hrisostom subliniază necesitatea credinței, a harului și a faptelor bune (concretizate în virtuți), în vederea mântuirii. Fundamentul hristologic al Bisericii derivă din faptul că Hristos este Piatra cea din capul unghiului zidirii, nesocotită de ziditori, dar care este indispensabilă pentru trăinicia Bisericii. *Ecclesia* dăinuie pe Piatra Hristos Care o apără, astfel încât „*porțile iadului nu o vor birui*” (Matei 16: 18). Tâlcuind versetele „*Laudă, Ierusalime, pe Domnul, laudă pe Dumnezeul tău, Sioane, că a întărit stâlpii porților tale, a binecuvântat pe fiii tăi, în tine*” (Psalmul 147: 1-2), Sfântul Ioan Gură de Aur scoate în evidență tăria și trăinicia Bisericii, adică forța acesteia dată de Întemeietorul ei: „*Astfel, la început, toți regii, și popoarele, și cetățile, și cetele demonilor, și chiar stăpânirea tiranică a diavolului și altele nenumărate s-au ridicat împotriva Bisericii, însă toate au fost risipite și au pierit, în timp ce Biserica, crescând, a ajuns la o culme atât de înaltă încât a depășit chiar și cerurile.*”²¹

Dat fiind faptul că Biserica are un fundament hristologic, fiind instituită direct de Dumnezeu, trăinicia sau existența acesteia nu a depins și nu va depinde niciodată de vreo hotărâre (lege) omenească, neputând fi niciodată înfrântă, nici chiar de porțile iadului. Puterea Bisericii este de fapt expresia atotputerniciei divine. Acest fapt a fost limpede vădit chiar și în timpul ereziilor hristologice (arianism, monotelism, monofizism), atunci când uneori majoritari erau creștinii eretici. Cu toate acestea, birușita deplină (statornicită și la nivel de dogmă prin intermediul canoanelor Sinoadelor Ecumenice) a fost a *turmei mici* dreptslăvitore care a rămas fidelă concepției ortodoxe în ceea ce privește latura dogmatică.

Sfântul Ioan Hrisostom a teologhisit despre fundamental hristologic al Bisericii în perfectă cunoștință de cauză, nefiind străin de disputele hristologice ale *veacului de aur* al

¹⁹ Altă mărturie a Sfântului Ioan ce întărește afirmația noastră de mai sus, conform căreia după cădere umanitatea, din *Mireasă* a Domnului, prin faptul că L-a înșelat ascultând de diavol a ajuns o *desfrânată*.

²⁰ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Biserica și Taina Sfintei Preoții*, 19-20.

²¹ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Biserica și Taina Sfintei Preoții*, 31.

creștinismului. Prin intermediul omiliilor sale, dar și prin pilda vieții sale ascetice, Sfântul Hrisostom a sădit în inimile credincioșilor pe care i-a păstorit spre mântuire ca preot predicator, iar mai apoi ca Arhiepiscop de Constantinopol, o concepție dogmatică sănătoasă, bineștiind faptul că doar prin asumarea dogmelor la nivel empiric credinciosul se împărtășește de harul mântuitor. Sfântul Ioan a reușit să sădească în inimile păstoriților săi conștiința faptului că aceștia nu pot moșteni Împărăția Cerurilor dacă nu devin ei înșiși *biserici* (lăcașuri) ale dumnezeiescului har, în virtutea faptului că trupul uman este *templu* sau *biserică* în care Duhul Sfânt trebuie să Se sălășluiască.²²

În opinia sa, Mântuitorul Hristos este *limanul cel lin* care potolește furtuna vieții fiecărui om²³, scoțându-l din „*marea care turbează cu valurile păcatelor ce în tot ceasul îi înviforează sufletul*”²⁴ alinând orice durere, așa cum doar El știe, în virtutea calității de Creator al nostru, după chipul Său. Sfântul Ioan îndemna credincioșii să își schimbe modul de fi și de a viețui, prin pocăință, și prin asumarea jugului cel ușor al lui Hristos: „*În Biserică se află ușurarea sufletească a celor care se găsesc în strâmtorare, în Biserică este desfătarea celor care se întristează, în Biserică se găsește alinarea celor chinuiți, în Biserică este odihna celor care trudesc. Pentru că Hristos zice: «Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi odihni pe voi» (Matei 11: 28). Ce-ar putea fi mai plăcut decât să auzi aceste cuvinte? Ce există mai mulțumitor decât această chemare? Stăpânul, chemându-te în Biserică, te invită la ospăț, te îndeamnă la odihnă în locul ostenelilor pe care le înduri, te conduce la izbăvirea de cele dureroase, ușurându-te de povara păcatelor tale. Prin desfătare îți vindecă mâhnirea și prin bucurie tristețea. Ce grijă nespusă! Ce chemare cerească!*”²⁵

La momentul oportun, Domnul îl mustră pe păcătos, ajutându-l să-și vindece patimile prin pocăință, deoarece „*într-o clipită de vreme, este și pocăință și iertare! Cât de mare este înțelepciunea Celui ce amenință*”²⁶. Pocăința trebuie să fie străină de păcatul îndreptățirii de sine. Sfântul Ioan subliniază faptul că omul, de cele mai multe ori, își folosește păruta deșteptăciune în detrimentul vindecării sale sufletești. Astfel, prin egoism și prin prezumția faptului că ne considerăm mai *deștepți* chiar și decât Hristos care grăiește prin gura Duhovnicului la scaunul Spovedaniei „*suntem viteji împotriva binelui nostru și deștepți împotriva sănătății noastre*”²⁷.

În legătură cu fundamental hristologic al Bisericii în calitatea acesteia de *Trup mistic al lui Hristos*, Sfântul Ioan Hrisostom accentuează valoarea taumaturgică a misiunii preotului. Preotul este dator a se îngriji de tămăduirea sufletească a tuturor păstoriților săi, după cum un medic este chemat să vindece bolile trupesti ale pacienților. Importanța faptului că preotul trebuie să mijlocească vindecarea credincioșilor de patimi este dată și de faptul că toți credincioșii, împreună, formează *Biserica – Trupul lui Hristos*, iar când suferă un mădular (oricare dintre credincioși), atunci suferă sau mai bine zis ar trebui să sufere toate

²² În acest sens, și mărturia teologilor ortodocși, este în consonanță cu teologia hristologică și eclesiologică a Sfântului Ioan Hrisostom. A se vedea Paul Evdokimov, *Taina iubirii* (București: Editura Sophia, 2011), 112: „Trupul Bisericii (...) nu este niciodată o instituție impusă din exterior, ci însuși adevărul omului, întipărit în firea lui, și arătându-l (pe om) drept *om-biserică*.”

²³ Molitfelnic (București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2002), 224.

²⁴ Sfântul Teofan Zăvorățul. *Psaltire sau cugetări evlavioase și rugăciuni scoase din facerile Sfântului Eftrem Sirul și așezate după rânduiala Psalmilor lui David* (București: Editura Sophia, 2011), 25.

²⁵ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Biserica și Taina Sfintei Preoții*, 40.

²⁶ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Omiliile despre pocăință*, 134.

²⁷ Sfântul Ioan Gură de Aur, *Despre Preoție* (București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2007), 236.

celelalte mădulare rămase sănătoase (ceilalți credincioși) în virtutea compătimirii sau a împreună-pățimirii cu cei suferinzi trupește sau duhovnicește.

Misiunea taumaturgic-duhovnicească caracteristică preotului este subliniată de Sfântul Ioan Hrisostom astfel: „Nu știi oare că Trupul lui Hristos este atacat de mai multe boli și de mai multe suferințe decât trupul nostru, că se îmbolnăvește mai ușor și se însănătoșește mai cu anevoie? Pentru cei ce vindecă trupurile oamenilor, pentru doctori, sau născocit fel de fel de medicamente, fel de fel de instrumente medicale și de mâncăruri potrivite pentru bolnavi; a fost de ajuns de multe ori numai schimbarea aerului pentru vindecarea unui bolnav; alteori, un somn binefăcător venit la timp peste bolnav scapă pe doctori de orice osteneală (...) prin predică lucrăm pe toate celelalte câte ne ajută la însănătoșirea sufletului”.²⁸

Sfântul Ioan subliniază faptul că în vederea unei rodnice slujiri pastorale, preotul trebuie să se adape din punct de vedere duhovnicesc din cuvântul lui Hristos, prezent în Sfintele Scripturi. În acest sens, preotul va grăi cuvintele lui Hristos. Hristos va arăta voia sa oamenilor, prin intermediul cuvintelor de duh insuflate ale preoților, atât în timpul predicii, dar și în timpul povățuirii duhovnicești particulare. Vindecarea de patimi se realizează nu cu puterea preotului, ci are un fundament hristologic, căci Hristos este Cel care tămăduiește patimile oamenilor, însă doar prin intermediul preoților. Pastorația preoților trebuie să aibă ca model slujirea lui Hristos cea de trei ani și jumătate, dat fiind faptul că toată activitatea preoților în Biserică își trage puterea din pilda vieții Domnului Hristos.

CONCLUZII

În concluzie, observăm faptul că în gândirea Sfântului Ioan Hrisostom, Biserica este Trupul lui Hristos, iar credincioșii sunt mădularele acestuia. Totodată, Biserica este un așezământ dumnezeiesc, întemeiată de Hristos în mod nevăzut la Răstignirea Sa, și în chip văzut la Cincizecime. Ceea ce asigură comuniunea desăvârșită a credincioșilor este împărtășirea cu același Trup și Sânge al Domnului, în chip euharistic. Este accentuată și ideea conform căreia Hristos este Mirele Bisericii, coborând la ea din slava Sa dumnezeiască pentru a Și-o logodi Biserica – Mireasă, ferind-o de păcat. Biserica este un *spital al sufletelor*, al cărui Doctor este Însuși Hristos – Creatorul acestor suflete după chipul Său. Sfântul Ioan Gură de Aur va rămâne un mare apărător al Bisericii și un stâlp de sprijin al acesteia prin cuvântările sale cele *de aur*, edificând duhovnicește credincioșii. El, ca un adevărat „îndreptător care arată cele dumnezeiești”²⁹ a întrupat în viața proprie teologia hristologică pe care a elaborat-o, fapt care a avut ca rezultat combaterea cu succes a multor eretici și uneori întoarcerea lor la Ortodoxie.³⁰

²⁸ Ioan Gură de Aur. *Despre Preoție*, 138-139.

²⁹ *Carte de Rugăciuni, Condacul Sfântului Ioan Gură-de-Aur, glas 8* (București: Editura Evanghelistos, 2015), 263.

³⁰ *Acatistul, Sfântului Ioan Gură de Aur*. (București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2015), 35

BIBLIOGRAFIE

- [1] *Acatistul Sfântului Ioan Gură de Aur*. București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2015
- [2] *Carte de Rugăciuni*. Cluj-Napoca: Editura Renașterea, 2012
- [3] *Carte de Rugăciuni*. București: Editura Evanghelistos, 2015
- [4] Felea, Ilarion V., *Spre Tabor*, (vol. 4), Editura Fundația Justin Pârvu, Petru Vodă, 2009
- [5] Ioan Damaschim. *Dogmatica*. București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2005
- [6] Ioan Gură de Aur. *Biserica și Taina Sfintei Preoții*. Galați: Editura Egumenița, 2017
- [7] Ioan Gură de Aur. *Despre Preoție*. Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2007
- [8] Ioan Gură de Aur. *Omilii despre pocăință*. București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2006
- [9] Ioan Gură de Aur. *Omilii la Psalmi*. Iași: Editura Doxologia, 2011
- [10] Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Cele două sute de capete despre cunoștința de Dumnezeu și economia întrupării Fiului lui Dumnezeu*, în *Filocalia românească*, vol. II. București: Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, 2008
- [11] *Molitfelnic*. București: Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, 2002
- [12] Paul Evdokimov. *Taina iubirii*. București: Editura Sophia, 2011
- [13] Panayotis Nellas. *Omul – animal îndumnezeit. Perspective pentru o antropologie ortodoxă*. Sibiu: Editura Deisis, 2009
- [14] *Psaltirea Sfântului Proroc David*. (varianta Septuaginta-LXX) București: Editura Colegiul Ortodox Noul Studion, 2022
- [15] Teofan Zăvorâtul. *Psaltire sau cugetări evlavioase și rugăciuni scoase din facerile Sfântului Efrem Sirul și așezate după rânduiala Psalmilor lui David*. București: Editura Sophia, 2011